

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง รอบรู้เรื่องวัยรุ่น รายวิชา สุขศึกษา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน จัดทำขึ้นเพื่อ
 พัฒนาการออกแบบการเรียนรู้และพัฒนา การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
 โดยมุ่งเน้นส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตและ
 ภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่น ที่มุ่งเน้น
 ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์หลายรูปแบบ โดยผู้เรียน
 สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการเรียนเล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตาม
 เกณฑ์มาตรฐานนี้ คงเป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียนในการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนไปสู่จุดหมาย
 ตามศักยภาพ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน
 ชีวิตประจำวันได้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 ทุกท่านและขอขอบคุณนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน ที่ให้กำลังใจตลอดมา ทำให้
 เอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ชูชาติ ดีมี

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	๒
สารบัญภาพ.....	ค
คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียน.....	1
เล่มที่ 3 : การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน.....	2
ผังมโนทัศน์การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน.....	3
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	4
ตอนที่ 1 : เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตและภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย.....	8
เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกาย.....	9
กิจกรรมที่ 1	19
ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่น.....	20
ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น.....	21
กิจกรรมที่ 2	24
แบบทดสอบหลังเรียน.....	25
บรรณานุกรม.....	29
ภาคผนวก.....	30
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน.....	31
เฉลยแนวคำตอบกิจกรรมที่ 1.....	32
เฉลยแนวคำตอบกิจกรรมที่ 2.....	33
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	34

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน.....	9
ภาพที่ 2 การติ่มนมของเด็กเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน.....	10
ภาพที่ 3 ธงโภชนาการ.....	13
ภาพที่ 4 การวัดส่วนสูง.....	19

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียน

เพื่อให้การศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง รอบรู้เรื่องวัยรุ่น รายวิชา สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียน ควรปฏิบัติดังนี้

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนก่อนที่จะศึกษา เอกสารประกอบการเรียน
2. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนให้เข้าใจ
3. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนแต่ละเรื่องตามลำดับให้ต่อเนื่องกัน หากมีข้อ สงสัยหรือพบปัญหาให้ขอคำแนะนำหรือสอบถามจากครูผู้สอนเมื่อศึกษาเนื้อหาจบใน แต่ละตอนแล้วให้ทำกิจกรรมท้ายบทเพื่อทบทวนความรู้
4. เมื่อศึกษาเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้วให้ทำแบบทดสอบ หลังเรียนและตรวจคำตอบกับเฉลย
5. นักเรียนต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ดูเฉลยแนวคำตอบก่อนตอบคำถาม
6. เมื่อทำผิดควรย้อนกลับไปศึกษาเนื้อหาใหม่อีกครั้ง

ขยันกันหน่อยเพื่อนๆ

เล่มที่ 3

การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตอนที่ 1 : เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตและภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย

เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกาย

1. ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานที่เป็นตัวเลข
2. ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานในรูปภาพ

ภาวะการเจริญเติบโตของร่างกาย

1. วิธีการประเมินการเจริญเติบโตของวัยรุ่น
2. การชั่งน้ำหนักและการวัดส่วนสูง

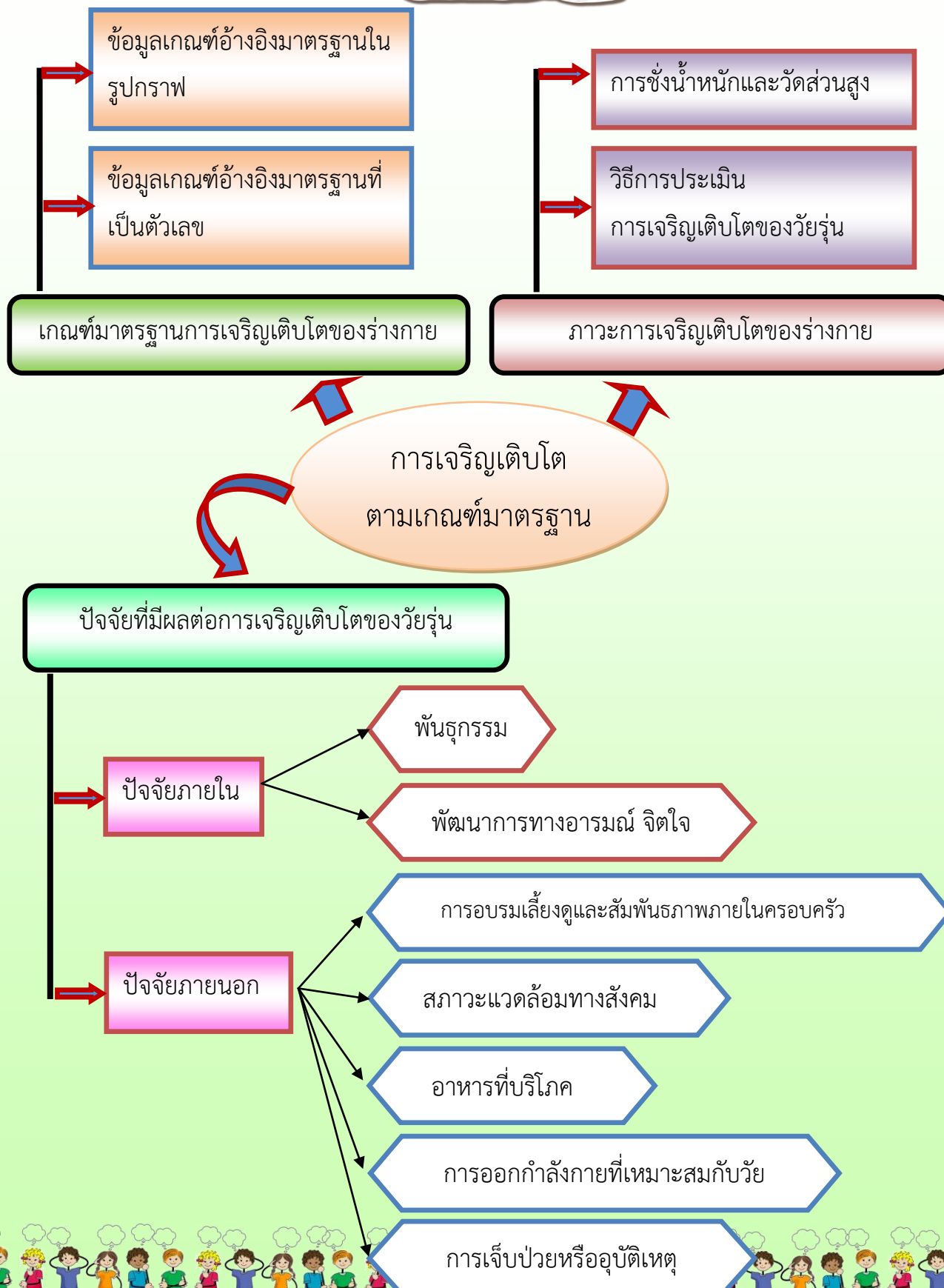
ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

1. ปัจจัยภายใน
2. ปัจจัยภายนอก

เพื่อนของเรา
ควรมีน้ำหนักส่วนสูง
เท่าไรกันเอ่ย

ผังมโนทัศน์

แบบทดสอบก่อนเรียน
เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X คำตอบที่ถูกที่สุดในกระดาษคำตอบ (10 คะแนน)

1. สิ่งแรกที่คุณทำการชั่งน้ำหนักควรปฏิบัติคืออะไร
  - ก. ตรวจสอบสมรรถภาพทางกาย
  - ข. ตรวจสอบมาตรฐานของเครื่องชั่ง
  - ค. ตรวจสอบเครื่องแต่งกายก่อน
  - ง. วัดส่วนสูงก่อน
2. ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ หมายถึงข้อใด
  - ก. ส่วนสูงที่เหมาะสมกับน้ำหนัก
  - ข. ส่วนสูงมาก แต่อายุน้อย
  - ค. ส่วนสูงที่เหมาะสมกับอายุ
  - ง. ส่วนสูงน้อยและอายุน้อย
3. หน่วยงานที่กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคือหน่วยงานใด
  - ก. กรมอนามัย
  - ข. โรงพยาบาลต่างๆ ของรัฐ
  - ค. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
  - ง. กรมการแพทย์
4. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเจริญเติบโตของร่างกายคือข้อใด
  - ก. น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง
  - ข. ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ
  - ค. น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ
  - ง. ถูกทุกข้อ

The image contains two graphs illustrating growth patterns over time (age 5 to 18).

Top Graph: ส่วนสูง (ซม.) vs อายุ (ปี)

- Y-axis:** ส่วนสูง (ซม.) (Height in cm), ranging from 100 to 175.
- X-axis:** อายุ (ปี) (Age in years), ranging from 5 to 18.
- Curves:**
  - สูง (Tall):** The uppermost curve, representing above-average height.
  - ส่วนสูงตามเกณฑ์ (Average Height):** The middle curve, representing average height.
  - ก่อนถึงเตี้ย (Before being short):** The lower curve, representing below-average height.
  - เตี้ย (Short):** The bottom curve, representing short stature.
- Shaded Regions:**
  - ส่วนสูงตามเกณฑ์ (Average Height):** The green shaded area between the 'สูง' and 'ก่อนถึงเตี้ย' curves.
  - ส่วนสูงตามเกณฑ์ (Average Height):** The orange shaded area between the 'ก่อนถึงเตี้ย' and 'เตี้ย' curves.
- Line:** A dashed line with orange dots representing the average growth pattern.

Bottom Graph: น้ำหนัก (กก.) vs อายุ (ปี)

- Y-axis:** น้ำหนัก (กก.) (Weight in kg), ranging from 10 to 60.
- X-axis:** อายุ (ปี) (Age in years), ranging from 5 to 18.
- Curves:**
  - น้ำหนักมากเกินไป (Too much weight):** The uppermost curve, representing above-average weight.
  - น้ำหนักตามเกณฑ์ (Average Weight):** The middle curve, representing average weight.
  - ก่อนน้ำหนักน้อย (Before being underweight):** The lower curve, representing below-average weight.
  - น้อยกว่าเกณฑ์ (Below average):** The bottom curve, representing underweight.
- Shaded Regions:**
  - น้ำหนักตามเกณฑ์ (Average Weight):** The green shaded area between the 'น้ำหนักมากเกินไป' and 'ก่อนน้ำหนักน้อย' curves.
  - น้ำหนักตามเกณฑ์ (Average Weight):** The orange shaded area between the 'ก่อนน้ำหนักน้อย' and 'น้อยกว่าเกณฑ์' curves.
- Line:** A dashed line with orange dots representing the average growth pattern.

အားလုံးတို့၏ အတွေးအခေါ်များကို အောက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

5. บุคคลใดจัดว่าเป็นคนอ้วน

- ก. ด.ญ.มะปราง สูง 165 ซม. มีน้ำหนักตัว 65 กก.
- ข. ด.ญ.ชะเอม สูง 155 ซม. มีน้ำหนักตัว 68 กก.
- ค. ด.ญ.น้ำส้ม สูง 160 ซม. มีน้ำหนักตัว 59 กก.
- ง. ด.ญ.น้ำทิพย์ สูง 150 ซม. มีน้ำหนักตัว 48 กก.

6. น.ส.ดารุณี อายุ 13 ปี สูง 160 ซม. เขาควรอยู่ในเกณฑ์ใดข้อใด

- ก. เตี้ย
- ข. สูง
- ค. สมส่วน
- ง. ส่วนสูงตามเกณฑ์

7. ข้อใดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนของภาวะการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

- ก. ยึดถือตัวเองเป็นสำคัญ
- ข. เชื่อฟังพ่อแม่เพิ่มขึ้น
- ค. เริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์
- ง. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว

8. ในการวัดส่วนสูง ควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน หลังและศีรษะชิดไม้วัด
- ข. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน เขย่งเท้าขึ้นเล็กน้อย
- ค. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน ยึดตัวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ง. ไม่ต้องถอดรองเท้า แต่ให้ย่อเข่าเล็กน้อยเพื่อให้ได้ความสูงที่เกินจริง

9. เพราะเหตุใดเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของเด็กไทย จึงต้องจัดทำใหม่เป็นระยะๆ

- ก. เป็นหลักสากล
- ข. เพื่อให้เด็กไทย มีภาวะการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น
- ค. เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการเจริญเติบโตในปัจจุบัน
- ง. มีการกำหนดว่า 10 ปี ให้ทำใหม่ครั้งหนึ่ง

10. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยภายในร่างกายที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

- ก. เพศหญิงเหมือนแม่
- ข. สูงเหมือนแม่
- ค. ดำเหมือนพ่อ
- ง. เป็นโรคเดียวกับพ่อ

ตอนที่ 1

เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตและ ภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

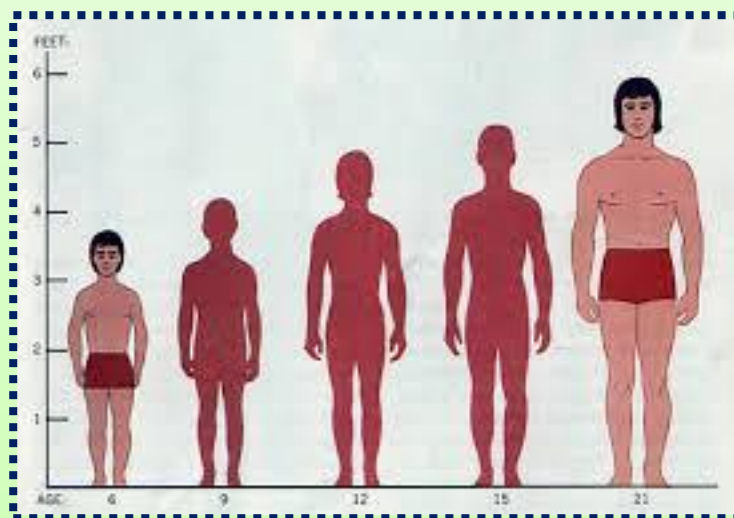
1. เข้าใจและอธิบายข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานที่เป็นตัวเลขได้
2. เข้าใจและอธิบายข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานในรูปภาพได้
3. วิเคราะห์ภาวะการเจริญเติบโตของร่างกายได้
4. อธิบายวิธีการประเมินการเจริญเติบโตของวัยรุ่นได้

เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกาย

เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโต หมายถึง ข้อมูลตัวชี้วัดที่นำมาใช้อ้างอิง เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างอายุ น้ำหนักและส่วนสูงหรือความยาวของร่างกาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะ และภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกายของบุคคลในแต่ละช่วงวัย

การเจริญเติบโตทางร่างกายของคนเราแม้โดยธรรมชาติจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จากผลทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม การที่เราสามารถ วิเคราะห์ภาวะการเจริญเติบโตของตนเองได้ โดยการนำเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโต ของร่างกายมาใช้ประกอบย่อมจะส่งผลดี

กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการ เจริญเติบโตโดยทำการสำรวจอายุ น้ำหนักตัวและส่วนสูงของเด็กไทยที่กำลังเจริญเติบโต นำมาวิเคราะห์และหาค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของน้ำหนักตัวและส่วนสูง เพื่อกำหนดเป็น มาตรฐาน ค่าที่ได้จะเพิ่มขึ้นตามอายุจนถึงอายุ 19 ปี ถ้าอายุมากกว่านี้ความสูงจะ ไม่เพิ่มขึ้นอีก การเจริญเติบโตของบุคคลในแต่ละวัย จึงสามารถดูได้จากน้ำหนักตัวและ ส่วนสูงเป็นหลัก (พรสุข หุ่นนิรันดร์, 2552 : 49)

ภาพที่ 1 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ที่มา : <http://www.siam1.net>

เกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกายที่กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขจัดทำขึ้น มีรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิง เปรียบเทียบภาวะการเจริญเติบโตของคนไทยใน 2 รูปแบบ คือ ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิง มาตรฐานที่เป็นตัวเลข และ ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานในรูปภาพ

1. ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานที่เป็นตัวเลข

เป็นการแสดงข้อมูลออกมาเป็นตัวเลขว่าในกลุ่มอายุต่างๆ นั้นควรมีน้ำหนักหรือ ส่วนสูงอยู่ในระดับใดจึงเหมาะสมและระดับใดที่ไม่เหมาะสม

โดยใช้ข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2543 ซึ่งได้กล่าวถึงน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น

การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานนี้ ได้จัดทำเพียงครั้งเดียวแล้วใช้ได้ตลอดไปแต่จะ มีการจัดทำเป็นระยะๆ เพราะอัตราการเจริญเติบโตของเด็กไทยมีแนวโน้มที่จะเจริญเติบโต เร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อมีการณรงค์ให้เด็กดื่มนมหรือมีการออกกำลังกายบริเวณกล้ามเนื้อ ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของน้ำหนักและส่วนสูงจึงต้องจัดทำขึ้นใหม่เพื่อให้ สอดคล้องกับภาวะการเจริญเติบโตที่เป็นปัจจุบันของไทย (พรสุข หุ่นนิรันดร์, 2552 : 53)

ภาพที่ 2 การดื่มนมของเด็กเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ที่มา : <http://blog.eduzones.com>

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์อ้างอิงและการแปลผลลักษณะการเจริญเติบโตทางร่างกายของวัยรุ่นเพศชาย
โดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงเป็นเกณฑ์

อายุ		น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ(กิโลกรัม)					ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ(เซนติเมตร)				
ปี	เดือน	น้ำหนักน้อย กว่าเกณฑ์	น้ำหนัก ค่อนข้างมาก	น้ำหนัก ตามเกณฑ์	น้ำหนัก ค่อนข้างมาก	น้ำหนัก มากเกณฑ์	เตี้ย	ค่อนข้างเตี้ย	ส่วนสูงตาม เกณฑ์	ค่อนข้างสูง	สูง
13	0	28.1	28.2-31.5	31.6-54.6	54.7-58.9	59.0	136.7	136.8-140.8	140.9-164.4	164.5-168.2	168.3
13	1	28.4	28.5-31.8	31.9-54.9	55.0-59.2	59.3	137.2	137.3-141.3	141.4-165.0	165.1-168.7	168.8
13	2	28.7	28.8-32.1	32.2-55.3	55.4-59.5	59.6	137.7	137.8-141.9	142.0-165.5	165.6-169.2	169.3
13	3	29.0	29.1-32.4	32.5-55.7	55.8-59.9	60.0	138.2	138.3-142.4	142.5-166.0	166.1-169.7	169.8
13	4	29.3	29.4-32.8	32.9-56.0	56.1-60.2	60.3	138.7	138.8-142.9	143.0-166.6	166.7-170.2	170.3
13	5	29.6	29.7-33.1	33.2-56.3	56.4-60.5	60.6	139.2	139.3-143.4	143.5-167.1	167.2-170.7	170.8
13	6	29.9	30.0-33.4	33.5-56.6	56.7-60.8	60.9	139.7	139.8-144.0	144.1-167.6	167.7-171.1	171.2
13	7	30.1	30.2-33.8	33.9-57.0	57.1-61.1	61.2	140.3	140.4-144.6	144.7-168.0	168.1-171.5	171.6
13	8	30.4	30.5-34.1	34.2-57.4	57.5-61.5	61.6	140.8	140.9-145.1	145.2-168.5	168.6-171.9	172.0
13	9	30.7	30.8-34.4	34.5-57.6	57.7-61.7	61.8	141.4	141.5-145.7	145.8-168.9	169.0-172.3	172.4
13	10	31.0	31.1-34.7	34.8-57.9	58.0-62.0	62.1	141.9	142.0-146.2	146.3-169.3	169.4-172.6	172.7
13	11	31.4	31.5-35.1	35.2-58.3	58.4-62.3	62.4	142.4	142.5-146.7	146.8-169.7	169.8-172.9	173.0

ที่มา : กองโภชนาการ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนักส่วนสูงเพื่อ
ประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์,
2543, หน้า 41-46.

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์อ้างอิงและการแปลผลลักษณะการเจริญเติบโตทางร่างกายของวัยรุ่นเพศหญิง
โดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงเป็นเกณฑ์

อายุ		น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ(กิโลกรัม)					ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ(เซนติเมตร)				
ปี	เดือน	น้ำหนักน้อย กว่าเกณฑ์	น้ำหนัก ค่อนข้างมาก	น้ำหนัก ตามเกณฑ์	น้ำหนัก ค่อนข้างมาก	น้ำหนัก มากเกณฑ์	เตี้ย	ค่อนข้างเตี้ย	ส่วนสูงตาม เกณฑ์	ค่อนข้างสูง	สูง
13	0	29.8	29.9-32.9	33.0-53.1	53.2-56.8	56.9	140.4	140.5-143.4	143.5-160.2	160.3-162.7	162.8
13	1	30.1	30.2-33.1	33.2-53.3	53.4-56.9	57.0	140.7	140.8-143.7	143.8-160.4	160.5-162.9	163.0
13	2	30.3	30.4-33.4	33.5-53.5	53.6-57.0	57.1	141.1	141.2-144.1	144.2-160.6	160.7-163.1	163.2
13	3	30.6	30.7-33.6	33.7-53.7	53.8-57.2	57.3	141.5	141.6-144.4	144.5-160.8	160.9-163.3	163.4
13	4	30.9	31.0-33.9	34.0-53.9	54.0-57.4	57.5	141.8	141.9-144.7	144.8-161.0	161.1-163.5	163.6
13	5	31.2	31.3-34.2	34.3-54.0	54.1-57.5	57.6	142.2	142.3-145.0	145.1-161.2	161.3-163.7	163.8
13	6	31.4	31.5-34.4	34.5-54.2	54.3-57.7	57.8	142.5	142.6-145.3	145.4-161.4	161.5-163.9	164.0
13	7	31.7	31.8-34.7	34.8-54.4	54.5-57.9	58.0	142.9	143.0-145.6	145.7-161.5	161.6-164.1	164.2
13	8	32.0	32.1-35.0	35.1-54.5	54.6-58.0	58.1	143.2	143.3-145.8	145.9-161.7	161.8-164.2	164.3
13	9	32.4	32.5-35.3	35.4-54.7	54.8-58.1	58.2	143.5	143.6-146.1	146.2-161.9	162.0-164.4	164.5
13	10	32.7	32.8-35.6	35.7-54.9	55.0-58.3	58.4	143.8	143.9-146.4	146.5-162.0	162.1-164.5	164.6
13	11	33.0	33.1-35.9	36.0-55.0	55.1-58.4	58.5	144.0	144.1-146.6	146.7-162.2	162.3-164.7	164.8

ที่มา : กองโภชนาการ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนักส่วนสูงเพื่อ
ประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์,
2543, หน้า 60-65.

ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์อ้างอิงและการแปลผลลักษณะการเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กอายุตั้งแต่
2 – 18 ปี โดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงเป็นเกณฑ์

ส่วนสูง (ซม.)	เพศชาย : น้ำหนัก (กิโลกรัม)						เพศหญิง : น้ำหนัก (กิโลกรัม)					
	ผอม	ค่อนข้าง ผอม	สมส่วน	ท้วม	เริ่มอ้วน	อ้วน	ผอม	ค่อนข้าง ผอม	สมส่วน	ท้วม	เริ่มอ้วน	อ้วน
130	22.1	22.2-23.2	23.3-32.9	33.0-35.0	35.1-39.2	39.3	21.3	21.4-22.6	22.7-33.7	33.8-36.1	36.2-40.9	41.0
131	22.5	22.6-23.7	23.8-33.7	33.8-35.9	36.0-40.3	40.4	21.7	21.8-23.0	23.1-34.5	34.6-37.0	37.1-42.0	42.1
132	23.0	23.1-24.2	24.3-34.6	34.7-36.8	36.9-41.4	41.5	22.1	22.2-23.4	23.5-35.3	35.4-37.9	38.0-43.1	43.2
133	23.4	23.5-24.6	24.7-35.4	35.5-37.8	37.9-42.5	42.6	22.5	22.6-23.9	24.0-36.2	36.3-38.8	38.9-44.2	44.3
134	23.8	23.9-25.1	25.2-36.2	36.3-38.7	38.8-43.6	43.7	22.9	23.0-24.3	24.4-37.1	37.2-39.9	40.0-45.4	45.5
135	24.3	24.4-25.6	25.7-37.1	37.2-39.6	39.7-44.7	44.8	23.2	23.3-24.8	24.9-38.0	38.1-40.8	40.9-46.4	46.5
136	24.7	24.8-26.0	26.1-37.9	38.0-40.5	40.6-45.7	45.8	23.7	23.8-25.3	25.4-38.9	39.0-41.8	41.9-47.6	47.7
137	25.2	25.3-26.5	26.6-38.8	38.9-41.4	41.5-46.8	46.9	24.1	24.2-25.8	25.9-39.8	39.9-42.7	42.8-48.6	48.7
138	25.6	25.7-27.0	27.1-39.6	39.7-42.4	42.5-47.8	47.9	24.6	24.7-26.3	26.4-40.6	40.7-43.6	43.7-49.6	49.7
139	26.1	26.2-27.5	27.6-40.4	40.5-43.2	43.3-48.7	48.8	25.1	25.2-26.9	27.0-41.6	41.7-44.6	44.7-50.7	50.8
140	26.5	26.6-28.1	28.2-41.2	41.3-44.1	44.2-49.8	49.9	25.7	25.8-27.5	27.6-42.4	42.5-45.5	45.6-51.8	51.9
141	27.0	27.1-28.6	28.7-42.0	42.1-44.9	45.0-50.7	50.8	26.1	26.2-28.1	28.2-43.4	43.5-46.6	46.7-52.9	53.0
142	27.5	27.6-29.1	29.2-42.8	42.9-45.7	45.8-51.5	51.6	26.7	26.8-28.7	28.8-44.3	44.4-47.5	47.6-53.8	53.9
143	28.0	28.1-29.6	29.7-43.5	43.6-46.5	46.6-52.5	52.6	27.3	27.4-29.4	29.5-45.2	45.3-48.4	48.5-54.7	54.8
144	28.5	28.6-30.2	30.3-44.3	44.4-47.3	47.4-53.4	53.5	28.0	28.1-30.1	30.2-46.1	46.2-49.3	49.4-55.7	55.8
145	29.1	29.2-30.8	30.9-45.2	45.3-48.2	48.3-54.4	54.5	28.6	28.7-30.7	30.8-47.0	47.1-50.3	50.4-56.8	56.9
146	29.6	29.7-31.3	31.4-45.9	46.0-49.0	49.1-55.3	55.4	29.3	29.4-31.5	31.6-47.9	48.0-51.2	51.3-57.7	57.8
147	30.2	30.3-31.9	32.0-46.7	46.8-49.9	50.0-56.2	56.3	30.1	30.2-32.3	32.4-48.8	48.9-52.1	52.2-58.6	58.7
148	30.8	30.9-32.5	32.6-47.6	47.7-50.8	50.9-57.2	57.3	30.8	30.9-33.0	33.1-49.7	49.8-53.1	53.1-59.5	59.6
149	31.4	31.5-33.2	33.3-48.4	48.5-51.6	51.7-58.0	58.1	31.4	31.5-33.8	33.9-50.5	50.6-53.8	53.9-60.3	60.4
150	32.0	32.1-33.8	33.9-49.1	49.2-52.4	52.5-58.9	59.0	32.2	32.3-34.6	34.7-51.4	51.5-54.7	54.8-61.2	61.3
151	32.7	32.8-34.5	34.6-49.9	50.0-53.2	53.3-59.7	59.8	33.0	33.1-35.4	35.5-52.2	52.3-55.5	55.6-62.0	62.1
152	33.2	33.3-35.1	35.2-50.7	50.8-54.0	54.1-60.5	60.6	33.7	33.8-36.1	36.2-53.0	53.1-56.3	56.4-62.8	62.9
153	33.9	34.0-35.9	36.0-51.5	51.6-54.8	54.9-61.3	61.4	34.5	34.6-36.9	37.0-53.8	53.9-57.1	57.2-63.6	63.7
154	34.5	34.6-36.5	36.6-52.3	52.4-55.6	55.7-62.1	62.2	35.2	35.3-37.6	37.7-54.6	54.7-57.9	58.0-64.4	64.5
155	35.2	35.3-37.2	37.3-53.1	53.2-56.4	56.5-62.9	63.0	35.9	36.0-38.3	38.4-55.4	55.5-58.7	58.8-65.2	65.3
156	35.9	36.0-38.0	38.1-54.0	54.1-57.2	57.3-63.6	63.7	36.6	36.7-39.1	39.2-56.2	56.3-59.4	59.5-65.8	65.9
157	36.6	36.7-38.7	38.8-54.8	54.9-58.0	58.1-64.3	64.4	37.3	37.8-39.8	39.9-56.9	57.0-60.1	60.2-66.4	66.5
158	37.3	37.4-39.5	39.6-55.6	55.7-58.8	58.9-65.1	65.2	38.0	37.8-39.8	40.6-57.6	57.7-60.8	60.9-67.1	67.2
159	38.0	38.1-40.2	40.3-56.5	56.6-59.7	59.8-66.0	66.1	38.7	38.8-41.2	41.3-58.3	58.4-61.4	61.5-67.7	67.8
160	38.6	38.7-41.0	41.1-57.3	57.4-60.4	60.5-66.7	66.8	39.4	39.5-41.9	42.0-59.0	59.1-62.1	62.2-68.4	68.5
161	39.4	39.5-41.8	41.9-58.2	58.3-61.2	61.3-67.4	67.5	40.0	40.1-42.6	42.7-59.7	59.8-62.7	62.8-68.8	68.9
162	40.1	40.2-42.5	42.6-59.0	59.1-62.0	62.1-68.1	68.2	40.7	40.8-43.3	43.4-60.3	60.4-63.3	63.4-69.3	69.4
163	40.8	40.9-43.3	43.4-59.8	59.9-62.8	62.9-68.8	68.9	41.4	41.5-44.1	44.2-61.1	61.2-64.0	64.1-69.8	69.9
164	41.5	41.6-44.0	44.1-60.6	60.7-63.6	63.7-69.6	69.7	42.0	42.1-44.8	44.9-61.7	61.8-64.6	64.7-70.3	70.4
165	42.2	42.3-44.8	44.9-61.5	61.6-64.4	64.5-70.2	70.3	42.7	42.8-45.5	45.6-62.3	62.4-65.1	65.2-70.6	70.7
166	43.0	43.1-45.6	45.7-62.3	62.4-65.2	65.3-71.0	71.1	43.5	43.6-46.3	46.4-63.0	63.1-65.6	65.7-71.0	71.1
167	43.7	43.8-46.3	46.4-63.1	63.2-66.0	66.1-71.7	71.8	44.2	44.3-47.1	47.2-63.6	63.7-66.2	66.3-71.4	71.5
168	44.4	44.5-47.1	47.2-63.9	64.0-66.8	66.9-72.5	72.6	45.0	45.1-47.9	48.0-64.2	64.3-66.7	66.8-71.6	71.7
169	45.0	45.1-47.8	47.9-64.7	64.8-67.6	67.7-73.3	73.4	45.8	45.9-48.7	48.8-64.9	65.0-67.3	67.4-72.1	72.2
170	45.7	45.8-48.5	48.6-65.5	65.6-68.3	68.4-73.8	73.9	46.7	46.8-49.7	49.8-65.5	65.6-67.7	67.8-72.3	72.4

ที่มา : กองโภชนาการ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนักส่วนสูงเพื่อ
ประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์,
2543, หน้า 70-75.

ภาพที่ 3 ธงโภชนาการ
ที่มา : <https://www.dekthaid.com>

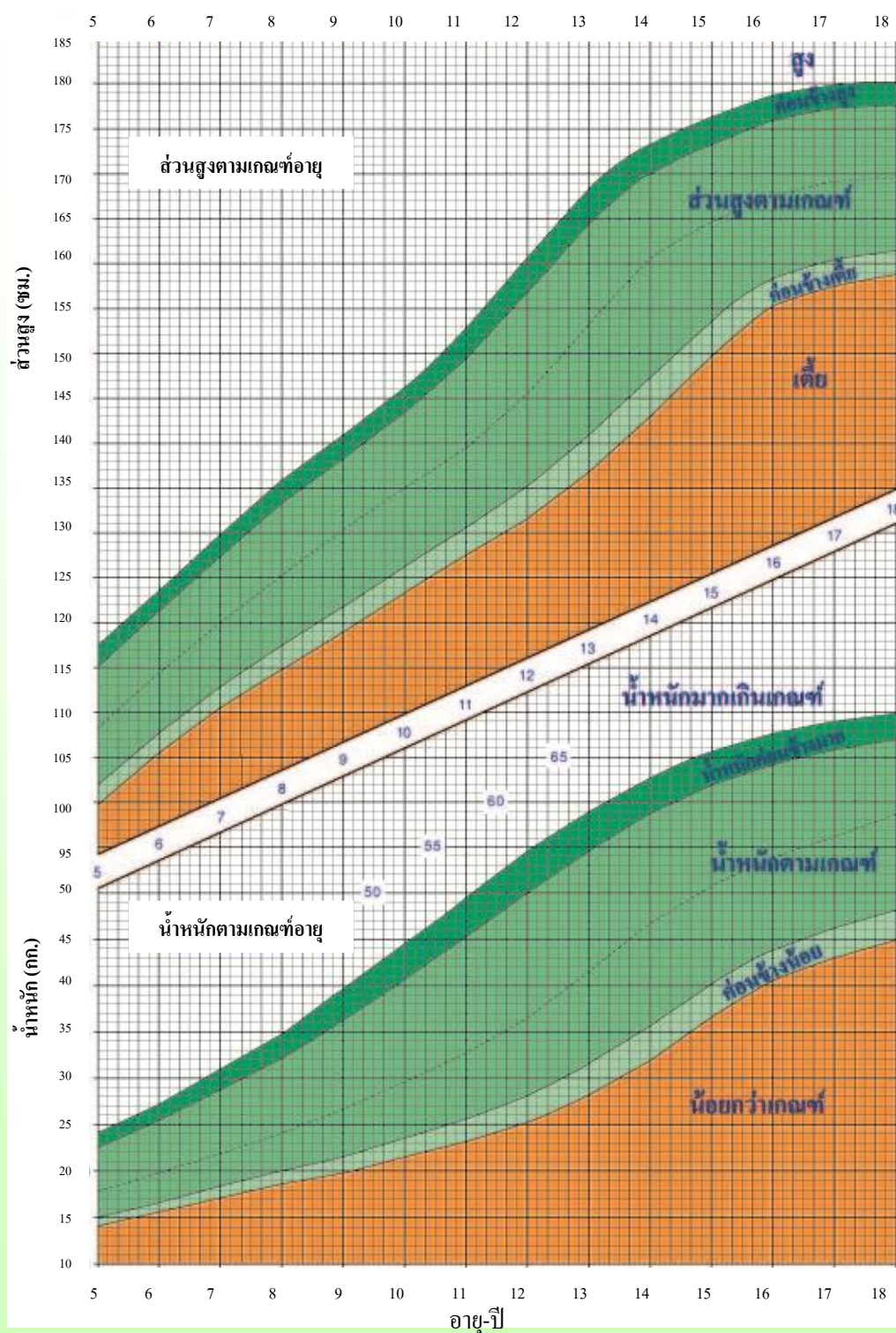
2. ข้อมูลเกณฑ์อ้างอิงมาตรฐานในรูปกราฟ

เป็นการนำข้อมูลตัวเลขแสดงโดยกราฟ โดยจุดข้อมูลต่างๆ ลงบนกราฟแล้ว เชื่อมโยงข้อมูลแต่ละจุด เพื่อแสดงระดับของการเจริญเติบโตและแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานในรูปแบบของตัวเลขหรือกราฟก็ตาม พบว่า โดยทั่วไปนั้นนิยมประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกาย ดังนี้

- 1) การประเมินน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ เป็นการเปรียบเทียบน้ำหนักที่ควรจะเป็น เกณฑ์ตามช่วงอายุต่างๆ หากเด็กมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อายุ ก็จะบ่งชี้ถึงปัญหาของการขาดสารอาหารโปรตีนและพลังงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตโดยรวม
- 2) การประเมินส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ เป็นการเปรียบเทียบส่วนสูงที่ควรจะเป็น เกณฑ์ตามช่วงอายุต่างๆ หากเด็กมีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์อายุ ก็จะบ่งชี้ว่าเด็กมีการขาดสารอาหารอย่างยาวนานและมักจะสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของเพศชายและเพศหญิงเมื่อประเมินน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์อายุจะได้ผลดังตาราง

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศชาย อายุ 5-18 ปี

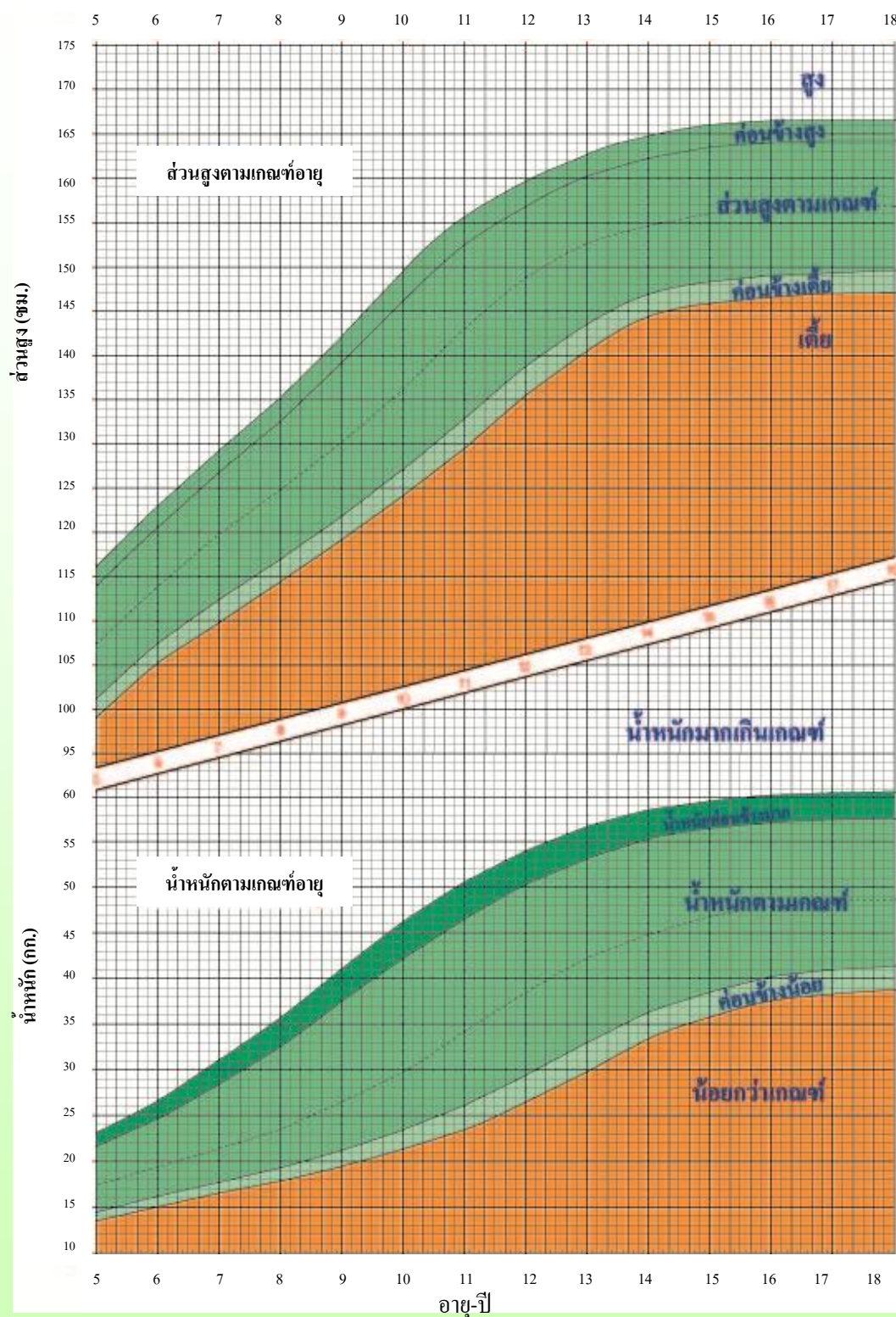

กราฟที่ 1 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 5-18 ปี
(ส่วนสูงและน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ)

ที่มา : กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2542.

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี

กราฟที่ 2 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี
(ส่วนสูงและน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ)

ที่มา : กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2542.

ภาวะการเจริญเติบโตของร่างกาย

สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์มีการเจริญเติบโตไปตามวัย มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน จะเห็นจากเมื่อตอนเด็กๆ เราจะตัวเล็ก และมีการพัฒนาให้ตัวโตขึ้นเป็นระยะ ขนาดของร่างกายในแต่ละวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน สังเกตได้จากสิ่งต่อไปนี้

1. น้ำหนัก
2. ส่วนสูง
3. ความยาวของลำตัว
4. ความยาวของช่วงแขนเมื่อกางเต็มที่
5. ความยาวของเส้นรอบวงศีรษะ
6. ความยาวของเส้นรอบอก
7. การขึ้นของฟันแท้

สิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าร่างกายมีการเจริญเติบโต คือ การมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้นโดยทั่วไปความสูงของร่างกายจะเพิ่มขึ้นอย่างพอเหมาะ กับน้ำหนักตัวและเติบโตตามวัย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายในวัยรุ่น ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของมนุษย์ เด็กที่ได้รับอาหารและการเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ถูกต้องเหมาะสม อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี จะทำให้เจริญเติบโตได้เต็มศักยภาพจากวัยทารกสู่วัยเด็ก วัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่

ภาวะการเจริญเติบโตเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการบ่งบอกสภาวะสุขภาพของคนทุกวัย วัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 12-16 ปี หลังจากนั้นจะเติบโตช้าลง โดยเฉพาะด้านส่วนสูงที่ไม่ค่อยสูงขึ้น การรู้จักวิธีประเมินและวิเคราะห์การเจริญเติบโตของคนเราแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทราบว่า ตนเองมีการเจริญเติบโตสมวัยหรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการของตนเองให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเหมาะสมตามวัย (พรสุข หุ่นรินทร์, 2552 : 56)

วิธีการประเมินการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

การประเมินภาวะการเจริญเติบโตของร่างกายที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน คือ การประเมินพัฒนาการทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง เนื่องจากเป็นวิธีการที่ได้สะดวกและรวดเร็ว วิธีการประเมินทำได้โดยนำผลที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อระบุว่าตัวเรามีพัฒนาการของการเจริญเติบโตสอดคล้องกับคนส่วนใหญ่หรือไม่ ดังนั้น จึงควรติดตามดูแลและประเมินการเจริญเติบโตของตนเอง ดังนี้

1. ชั่งน้ำหนักเดือนละ 1 ครั้ง และวัดส่วนสูงภาคเรียนละ 1 ครั้ง
2. สำรวจตนเองและจดบันทึกการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและนำมาเปรียบเทียบกับเพื่อนในวัยเดียวกันและเกณฑ์มาตรฐาน
3. ตรวจสอบสุขภาพร่างกายเป็นประจำทุกปี และถ้าพบว่ามีปัญหาด้านสุขภาพต้องปรึกษาแพทย์เพื่อให้การรักษาต่อไป (พรสุข หุ่นิรันดร์, 2552 : 59)

การชั่งน้ำหนักและการวัดส่วนสูง

ในการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงควรปฏิบัติดังนี้

1. ตรวจสอบเครื่องชั่งให้เที่ยงตรงโดยปรับศูนย์ของเครื่องชั่งให้ตรงก่อนการชั่งน้ำหนักทุกครั้ง เช่น หากเครื่องชั่งเป็นแบบสปริงต้องปรับเครื่องชั่งให้เริ่มที่เลข 0 ก่อนเสมอ
2. ก่อนการชั่งน้ำหนัก ควรนำสิ่งของต่างๆ ออกจากกระเป๋าเสื้อ กระเป๋ากางเกง กระเป๋า กระโปรง ถอดรองเท้าและถอดเสื้อผ้าที่หนาๆ ออก
3. ไม่ควรชั่งน้ำหนักหลังรับประทานอาหารอิ่มใหม่ๆ หรือขณะปวดปัสสาวะ เพราะจะทำให้น้ำหนักคลาดเคลื่อนได้
4. การอ่านผลให้มองตรงไปที่ตัวเลข เพราะการมองเฉียงๆ จะทำให้อ่านผลคลาดเคลื่อน

ภาพที่ 4 การวัดส่วนสูง

ที่มา : <http://www.myfirstbrain.com>

5. ก่อนการวัดส่วนสูง ให้ถอดรองเท้า ถูเท้าผู้หญิงที่ไว้ผมยาวหากผูกผมบนศีรษะ ควรปล่อยผมและปลดเครื่องประดับออกก่อน
6. ยืนตรง ตามองตรง เท้าชิด ให้ส้นเท้า สะโพก ไหล่ ท้ายทอย ชิดเครื่องวัด ผู้ทำการวัดส่วนสูง เลื่อนวัดระดับให้สัมผัสกับศีรษะพอดี อ่านผลและบันทึกผลไว้ ควรจดบันทึกผลเป็นทศนิยม 1 ตำแหน่ง
7. ควรทำการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงในวัน เวลา ที่ตรงหรือใกล้เคียงกับการชั่งหรือวัดครั้งก่อนมากที่สุด เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบผล เช่น ในเดือนมกราคม นักเรียนชั่งน้ำหนักในวันที่ 2 เวลา 11.00 น. ในเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม และเดือนต่อไป นักเรียนก็ควรชั่งน้ำหนักในวันที่ 2 หรือใกล้เคียง ในเวลาใกล้เคียงกับเวลา 11.00 น. เพราะหากเดือนมกราคม นักเรียนชั่งน้ำหนักในวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ นักเรียนชั่งน้ำหนักในวันที่ 28 เดือนมีนาคม นักเรียนชั่งน้ำหนักในวันที่ 14 นักเรียนจะเห็นว่าระยะห่างของแต่ละเดือนจะมีจำนวนวันที่แตกต่างกันมาก ทำให้ยากในการเปรียบเทียบผลของแต่ละเดือน

เมื่อชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงแล้วควรบันทึกผลไว้เพื่อดูการเจริญเติบโตของตนเองว่าเพิ่มขึ้นเท่าใด และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานเพื่อประเมินว่าการเจริญเติบโตเป็นไปตามปกติหรือไม่ (กิตติ ปรมัตถผล และคณะ, 2554 : 67)

กิจกรรมที่ 1

เกณฑ์การเจริญเติบโตและภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย

คำสั่ง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูล น้ำหนัก ส่วนสูงของตนเองและของเพื่อนต่างเพศแล้วแปลผลการบันทึกข้อมูล จากตารางแสดงน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกาย (10 คะแนน)

1. ชื่อ (ตนเอง)..... เพศ.....

อายุ.....ปี .....เดือน

น้ำหนัก.....กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร

ผลการวิเคราะห์

ส่วนสูง.....

น้ำหนัก.....

2. ชื่อ (เพื่อน)..... เพศ.....

อายุ.....ปี .....เดือน

น้ำหนัก.....กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร

ผลการวิเคราะห์

ส่วนสูง.....

น้ำหนัก.....

ตอนที่ 2

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจและอธิบายปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่นได้
2. เข้าใจและอธิบายปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่นได้
3. ตระหนักถึงความสำคัญของการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของวัยรุ่น

การที่วัยรุ่นมีการแตกต่างกันในการเจริญเติบโตและพัฒนาการนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 กลุ่ม ดังนี้

1.

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่แล้วภายในร่างกายของมนุษย์ แล้วส่งผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น ประกอบด้วย

1.1 พันธุกรรม

เป็นการถ่ายทอดลักษณะเฉพาะต่างๆ จากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน ทำให้มนุษย์มีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างกันออกไป พันธุกรรมจึงเป็นเครื่องกำหนดขอบเขต ลักษณะและความสามารถของบุคคลซึ่งลักษณะทั่วไปของการถ่ายทอดทางพันธุกรรม มี 2 ลักษณะ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะทางกาย

สัดส่วนของร่างกาย ความสูงหรือความเตี้ย รูปลักษณะภายนอก เช่น ผมหยิก ตาเล็ก สีของตา สีของผม ผิวขาว-ดำ เป็นต้น

หมู่เลือดที่แตกต่างกันไป เช่น A , B , O และ AB เป็นต้น

เพศ ซึ่งการเป็นเพศชาย หรือเพศหญิงนั้น ขึ้นอยู่กับโครโมโซมที่ได้รับจากพ่อแม่

ความผิดปกติและโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น โรคโลหิตจาง โรคตาขาว โรคผิวหนังเกล็ดปลา เป็นต้น (สมหมาย แต่งสกุลและคณะ, 2551 : 48)

2. ลักษณะทางสติปัญญา

พบว่าในเด็กที่เกิดในตระกูลที่มีระดับสติปัญญาต่ำจะมีแนวโน้มของเขาว์ปัญญาที่ต่ำไปด้วย แต่ก็ไม่เสมอไปทุกราย เนื่องจาก

พบว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การกระตุ้นและการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก จะช่วยเพิ่มสติปัญญาเพิ่มมากขึ้นได้ (สมหมาย แต่งสกุลและคณะ, 2551 : 49)

1.2 พื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจ พบว่าบุคคลที่มีพื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจที่มั่นคง จะทำให้พัฒนาการทางด้านต่างๆ ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย สังคม บุคลิกภาพหรือสติปัญญา โดยอารมณ์นั้นเป็นผลเนื่องมาจากพันธุกรรมและปัจจัยแวดล้อมภายนอกประกอบกัน ดังนั้น วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนต่างๆ ค่อนข้างมาก จึงเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์อย่างรวดเร็ว ต้องรู้จักปรับให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม (สมหมาย แต่งสกุลและคณะ, 2551 : 50)

2. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกร่างกายทั้งที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ หรือไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น

2.1 การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพภายในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่วัยทารก วัยเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่นเนื่องจากการซึมซับสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการอยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี มีความรัก ความเอาใจใส่และความเข้าใจ ก็จะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่เป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมทั้งวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม รวมถึงการมีบุคลิกภาพที่ดี ตลอดจนมีพัฒนาการที่สมวัย (วิชาการ, กรม. 2550 : 59)

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์อาศัยอยู่ในสภาพสังคมที่ดี เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ก็จะทำให้มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและมีพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพและด้านอื่นๆ ดีตามไปด้วย (วิชาการ, กรม. 2550 : 60)

2.3 อาหารที่บริโภค มีความสำคัญมากต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นนั้น เป็นวัยที่ต้องการสารอาหารต่างๆ ที่ครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ และในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย เพื่อช่วยทำให้ร่างกายและอวัยวะต่างๆ สามารถเจริญเติบโตได้อย่างสมวัย (วิชาการ, กรม. 2550 : 60)

2.4 การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย โดยช่วยในการเสริมสร้างกระดูกเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เสริมสร้างจิตใจให้แจ่มใสร่าเริงอันเป็นผลทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีควบคู่กันไป (โกวิท ประวาลพฤกษ์ และคณะ, 2551 : 49)

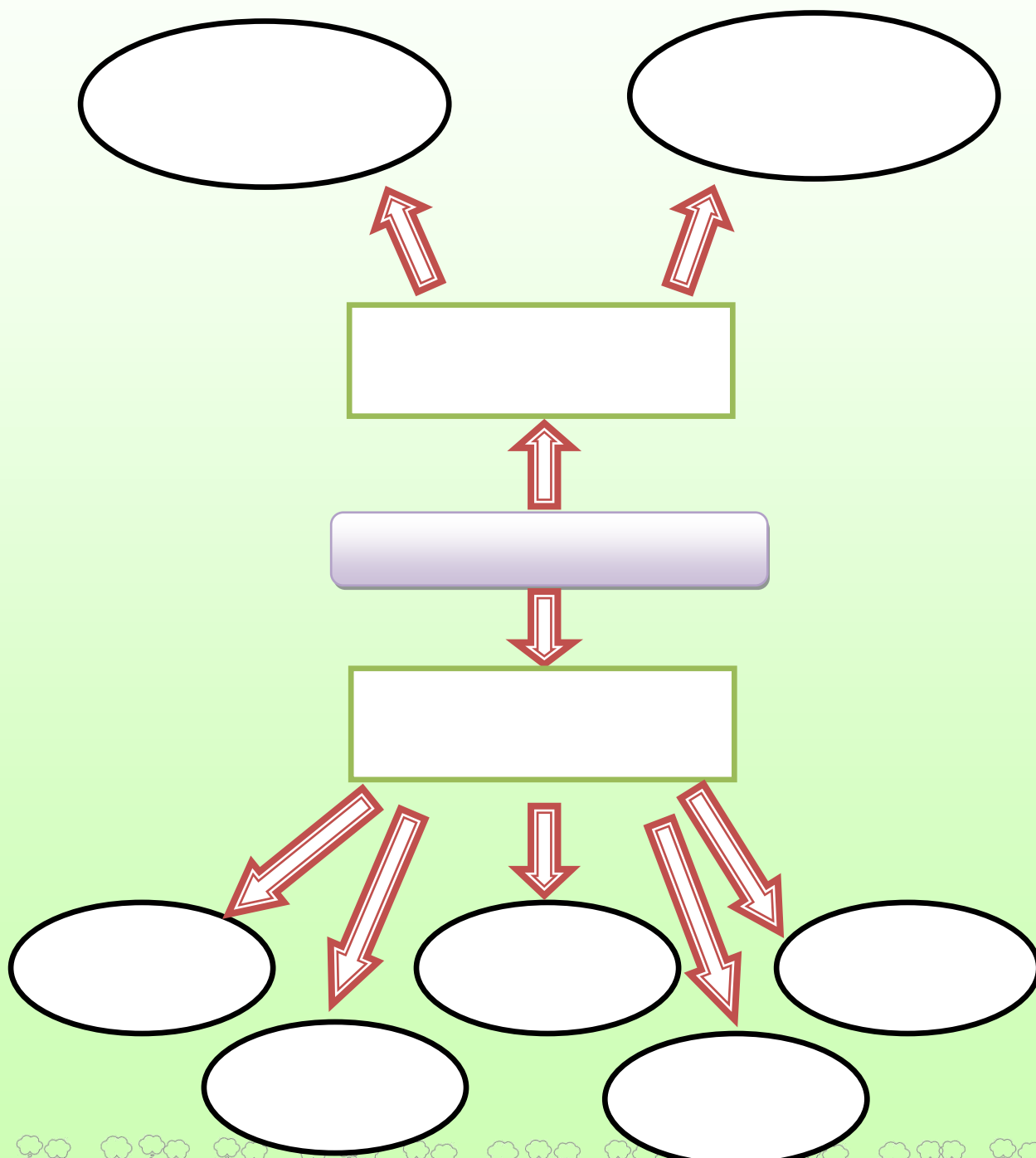
2.5 การเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการต่างๆ หยุดชะงักทั้งในลักษณะชั่วคราวหรือถาวรซึ่งอาจทำให้เกิดความพิการของร่างกายเกิดผลกระทบทางอารมณ์ของผู้ป่วย รวมถึงส่งผลกระทบต่อสังคมรอบข้างโดยวัยรุ่นนั้บเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุได้ค่อนข้างมากเนื่องจากมีความคึกคะนองชอบเสี่ยง ชอบท้าทาย ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บได้ง่ายจึงควรต้องมีความระมัดระวังในการดูแลสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเองมากเป็นพิเศษ (สมหมาย แดงสกุลและคณะ, 2551 : 53)

กิจกรรมที่ 2

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโต

คำสั่ง ให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโต โดยเขียนลงในแผนภาพต่อไปนี้
(10 คะแนน)

แบบทดสอบหลังเรียน
เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

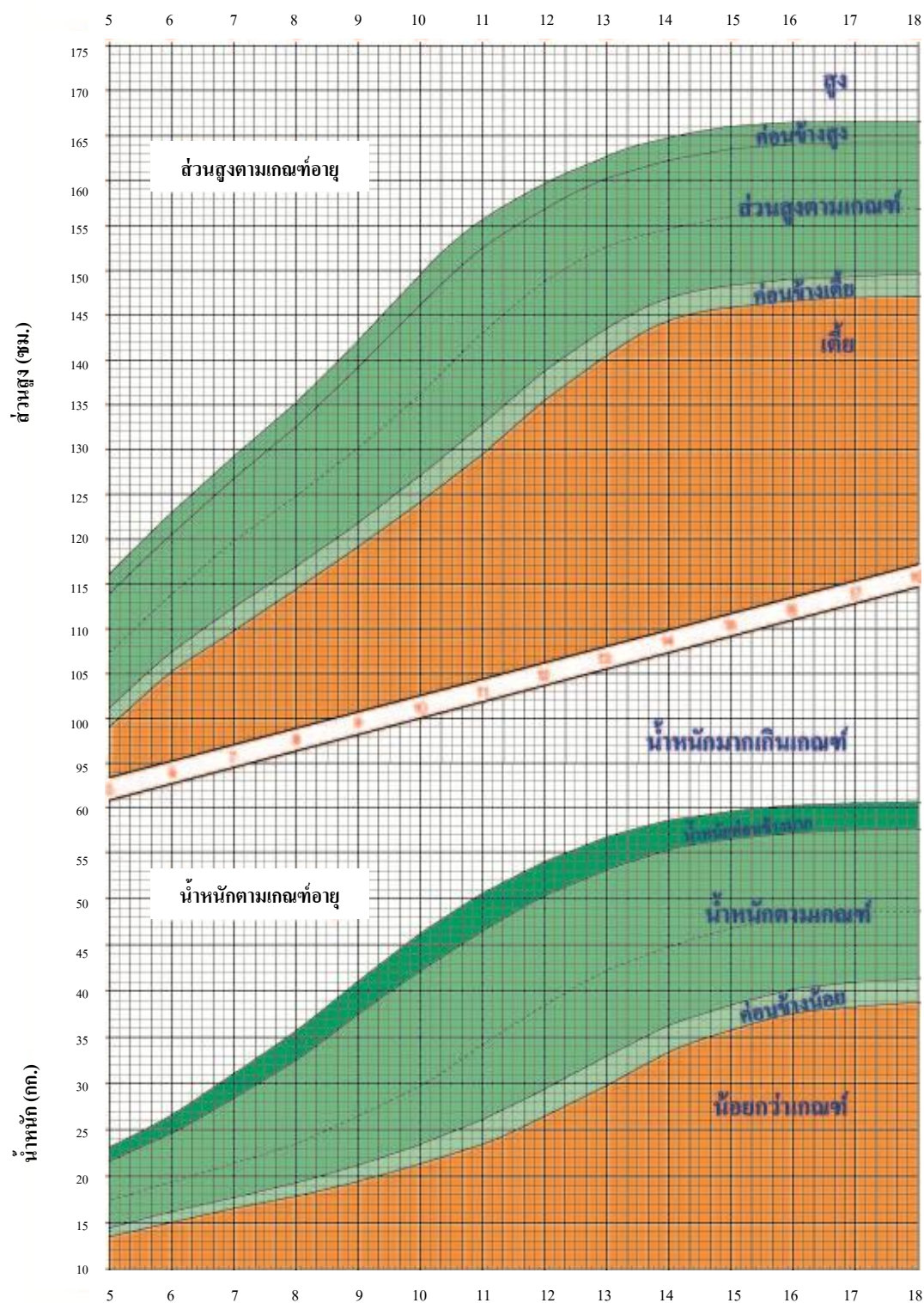
คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X คำตอบที่ถูกที่สุดในกระดาษคำตอบ (10 คะแนน)

- ข้อใดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนของภาวะการเจริญเติบโตของวัยรุ่น
  - เชื้อฟังพ่อแม่เพิ่มขึ้น
  - เริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์
  - ยึดถือตัวเองเป็นสำคัญ
  - การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว
- เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเจริญเติบโตของร่างกายคือข้อใด
  - ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ
  - น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ
  - น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง
  - ถูกทุกข้อ
- ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยภายในร่างกายที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น
  - เพศหญิงเหมือนแม่
  - เป็นโรคเดียวกับพ่อ
  - สูงเหมือนแม่
  - ดำเหมือนพ่อ
- หน่วยงานที่กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคือหน่วยงานใด
  - กรมอนามัย
  - กรมการแพทย์
  - โรงพยาบาลต่างๆ ของรัฐ
  - สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

ใช้กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิง
การเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี
ตอบคำถามข้อ 5 และข้อ 6

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี

5. น.ส.ดารุณี อายุ 13 ปี สูง 160 ซม. เขาควรอยู่ในเกณฑ์ใด

- ก. สูง
- ข. เตี้ย
- ค. สมส่วน
- ง. ส่วนสูงตามเกณฑ์

6. บุคคลใดจัดว่าเป็นคนอ้วน

- ก. ด.ญ.น้ำส้ม สูง 160 ซม. มีน้ำหนักตัว 59 กก.
- ข. ด.ญ.ชะเอม สูง 155 ซม. มีน้ำหนักตัว 68 กก.
- ค. ด.ญ.น้ำทิพย์ สูง 150 ซม. มีน้ำหนักตัว 48 กก.
- ง. ด.ญ.มะปราง สูง 165 ซม. มีน้ำหนักตัว 65 กก.

7. ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ หมายถึงข้อใด

- ก. ส่วนสูงมาก แต่อายุน้อย
- ข. ส่วนสูงน้อยและอายุน้อย
- ค. ส่วนสูงที่เหมาะสมกับอายุ
- ง. ส่วนสูงที่เหมาะสมกับน้ำหนัก

8. เพราะเหตุใดเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของเด็กไทย จึงต้องจัดทำใหม่เป็นระยะๆ

- ก. เป็นหลักสากล
- ข. มีการกำหนดว่า 10 ปี ให้ทำใหม่ครั้งหนึ่ง
- ค. เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการเจริญเติบโตในปัจจุบัน
- ง. เพื่อให้เด็กไทย มีภาวะการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น

9. ในการวัดส่วนสูง ควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน หลังและศีรษะชิดไม้วัด
- ข. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน ยึดตัวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ค. ถอดรองเท้า ยืนตรง เท้าชิดกัน เขย่งเท้าขึ้นเล็กน้อย
- ง. ไม่ต้องถอดรองเท้า แต่ให้ย่อเข่าเล็กน้อยเพื่อมิให้ได้ความสูงที่เกินจริง

10. สิ่งแรกที่คุณทำการชั่งน้ำหนักควรปฏิบัติคืออะไร

- ก. วัดส่วนสูงก่อน
- ข. ตรวจสอบมาตรฐานของเครื่องชั่ง
- ค. ตรวจสอบสมรรถภาพทางกาย
- ง. ตรวจสอบเครื่องแต่งกายก่อน

บรรณานุกรม

- กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2542). **คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์
อ้างอิงน้ำหนักส่วนสูงเพื่อประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึกในพระราชูปถัมภ์.
- กิตติ ปรมัตถผล และคณะ. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 1
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด.
- โกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะ. (2551). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
สุขศึกษาและพลศึกษา : พลศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3**.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พรสุข หุ่นนิรันดร์.(2552). **สุขศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2551)**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ :อักษรเจริญทัศน์.
- วิชาการ,กรม.(2550). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา**.
กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สมหมาย แต่งสกุลและคณะ. (2551). **หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาและ
พลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- <http://www.siam1.net> (สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558)
- <http://blog.eduzones.com> (สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558)
- <https://www.dekthaid.com> (สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558)
- <http://www.myfirstbrain.com> (สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558)

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อที่	คำตอบ
1.	ข
2.	ค
3.	ก
4.	ง
5.	ข
6.	ง
7.	ง
8.	ก
9.	ค
10.	ก

เฉลยกิจกรรมที่ 1

เกณฑ์การเจริญเติบโตและภาวะการเจริญเติบโตทางร่างกาย

คำสั่ง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูล น้ำหนัก ส่วนสูงของตนเองและของเพื่อนต่างเพศแล้วแปลผลการบันทึกข้อมูล จากตารางแสดงน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตของร่างกาย (10 คะแนน)

1. ชื่อ (ตนเอง)..... เพศ.....

อายุ.....ปี .....เดือน

น้ำหนัก.....กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร

ผลการวิเคราะห์

ส่วนสูง.....

น้ำหนัก.....

คำตอบอยู่ในชุดยพินิจของครูผู้สอน

2. ชื่อ (เพื่อน)..... เพศ.....

อายุ.....ปี .....เดือน

น้ำหนัก.....กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร

ผลการวิเคราะห์

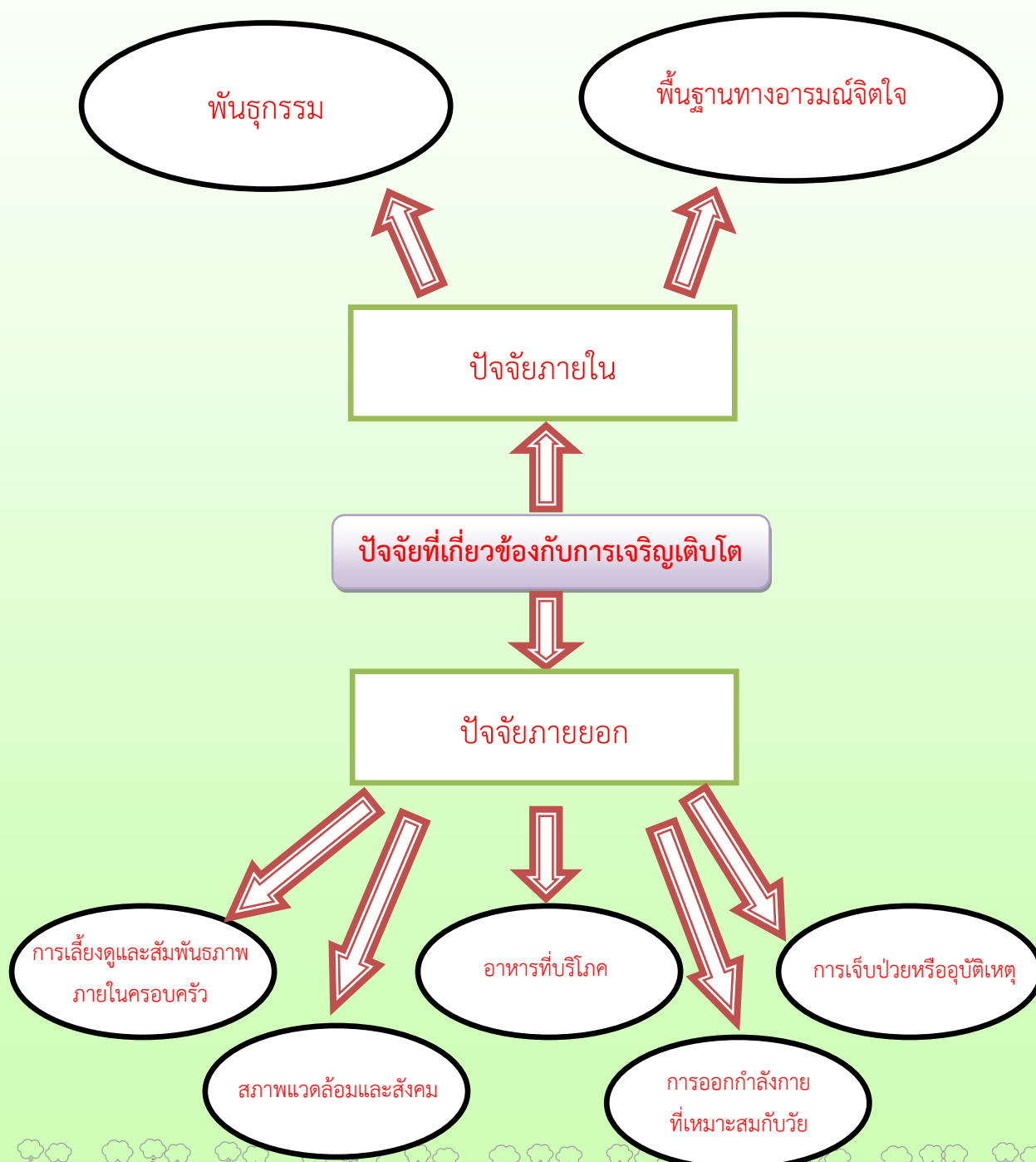
ส่วนสูง.....

น้ำหนัก.....

เฉลยกิจกรรมที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโต

คำสั่ง ให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโต โดยเขียนลงในแผนภาพต่อไปนี้
(10 คะแนน)

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เล่มที่ 3 การเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อที่	คำตอบ
1.	ง
2.	ง
3.	ก
4.	ก
5.	ง
6.	ข
7.	ค
8.	ค
9.	ก
10.	ข

